

ÇEVİRİDE YARATICILIK: MİKRO ÇEVİRİ STRATEJİLERİYLE KİTAP BAŞLIKLARININ ÇEVİRİSİ¹

CREATIVITY IN TRANSLATION: TRANSLATION OF BOOK TITLES THROUGH MICRO STRATEGIES

Dr. Seda DURAL

Yargıtay Başkanlığı, Şef, sedadural1@hotmail.com

Ankara / Türkiye

ORCID: 0000-0001-6327-8032

ÖZET

Edebi eserleri okurla buluşturan ilk unsur eserin başlığıdır. Bu kapsamda, eserin dikkat çekmesini sağlamak, metin hakkında merak uyandırmak amacıyla başlık için bile olsa çevirmenler tarafından çeşitli çeviri stratejilerinden yararlanılmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmada Türkiye'nin en çok okunan yazarları arasında yer alan ve isimleri yurtdışında da anılmaya başlanan Ayşe Kulin, Ahmet Ümit, Elif Şafak ve Orhan Pamuk'un Türkçeden İngilizceye çevrilen eserlerinin başlıkları Anne Schjoldager'in doğrudan aktarım, öykünme, birebir çeviri, dolaylı çeviri, açıklama, başka sözcüklerle anlatma, kısaltma, uyarılama, ekleme, ikame, silme ve permütasyon olarak sıralanan mikro stratejileri bağlamında incelenmiştir. Schjoldager'in stratejileri Holst (2010) tarafından yaratıcı ve yaratıcı olmayan stratejiler olarak sınıflandırılmış, buna göre doğrudan aktarım, öykünme, birebir çeviri ve dolaylı çeviri stratejileri dışındaki tüm stratejiler yaratıcı stratejiler kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda, çalışmaya konu olan eser başlıklarının çevirisinde en çok birebir çeviri stratejisinden, ikinci olarak da başka sözcüklerle anlatma stratejisinden yararlandığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda kullanım sıklığı açısından ağırlıklı olarak çalışmada kitap başlıklarının çevirisinde yaratıcı olmayan çeviri stratejisinden yararlandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çeviri stratejileri, çeviride yaratıcılık, makro stratejiler, mikro stratejiler, başlık çevirisi

ABSTRACT

The first element that brings literary works together with the reader is the title of the work. In this context, various translation strategies are used by translators, even for the translation of titles, in order to attract the readers' attention and to arouse curiosity about the text.

Accordingly, in this study, the titles of the books translated into English written by Ayşe Kulin, Ahmet Ümit, Elif Şafak and Orhan Pamuk, the authors who are among the most widely read authors of Turkey and has become well known abroad, have been examined in terms of Anne Schjoldager's micro strategies, which are listed as direct transfer, calque, direct translation, oblique translation,

¹ Bu makale 2-4 Mayıs 2021 tarihleri arasında çevrimiçi olarak gerçekleşen 2. Uluslararası Kültür Sanat ve Edebiyat Kongresi (UKSEK)'nde sunulan bildiriden geliştirilmiştir.

explicitation, paraphrase, condensation, adaptation, addition, substitution, deletion and permutation. Schjoldager's strategies were classified as creative and non-creative strategies by Holst (2010), accordingly, all strategies except for direct transfer, calque, direct translation and oblique translation were included in the scope of creative strategies. In this regard, it has been found out that in the translation of the book titles, which is the subject of this study, the most utilized strategy is direct translation and secondly paraphrase. In this context, it has been found out that the non-creative translation strategy was used mainly in the translation of the book titles in terms of frequency of use.

Keywords: Translation strategies, creativity in translation, macro strategies, micro strategies, title translation

1.GİRİŞ

Kültürel etkileşimde ve zenginleşmede önemli rol oynayan çeviri faaliyetleri sözlü ve yazılı çeviri şeklinde yürütülmektedir. Yazılı çeviri dendiğinde sıklıkla akla gelen çeviri türü ise edebiyat çevirileridir. Edebi eserler bilgi vermekten çok eğlendirmek ve duygulandırmak amacı taşımaktadır ve çevirmenler çevirisini yapacakları eserler için yaptıkları araştırmalar ve sahip oldukları yaratıcılıkla farklı bir dilde yazılmış bir metni yeniden şekillendirirler (Tahir Gürçağlar, 2014: 34-36). Bir metni okur için çekici kılan ilk unsur ise eserin başlığıdır. Özbent'in belirttiği gibi yazarın tanınırlığını bir kenara bıraktığımızda okurun kitabı alıp almaması doğrudan kitabın okurda uyandırdığı etkiye bağlıdır (2017: 611). Nord (1995)'a göre başlıklar son derece işlevseldir. Bu kapsamda metin türüne bakılmaksızın başlıkların sahip olduğu altı işleve şu şekilde değinir:

-Ayırt edici işlev (a distinctive function)'e göre kitabı diğer kitaplardan açık bir şekilde ayıran bir başlık olmalıdır. Her başlık, bir parçasını oluşturduğu kültüre özgü başlık külliyatı açısından ayırt edici olmalıdır.

-Üst-metinsel işlev (a meta-textual function)'e göre başlık kabul edilebilir olmalıdır. Her başlık ait olduğu kültürün metin türü kurallarına uymalıdır.

-İlişki işlevi (a phatic function)'ne göre kültüre özgü hedef kitlesinin dikkatini çekmeli, yazar ile okur arasında ilk teması kurmaya yarayan ve bu özelliğiyle okuma isteği uyandıran bir başlık olmalı, belirli bir süre boyunca hatırlanmalıdır.

-Bilgilendirici ya da göndergesel işlev (an informative or referential function)'e göre, metnin içeriği ya da üslubu ile ilgili bilgiler vermesi faydalı olabilir. Herhangi bir bilgi parçası başlık tarafından iletilmek isteniyorsa, kültüre özgü dünya bilgisi ile okurlar tarafından anlaşılır.

-Anlatımsal işlev (an expressive function)'e göre başlıkta ifade edilen herhangi bir değerlendirme veya duygu, söz konusu kültürün değer sistemi ile ilişkili olarak değerlendirilmelidir.

-Çağrı işlevi (an appellative function), hiç ilgisi olmayan okuyucuların bile dikkatini ve ilgisini çekebilmelidir.

Buna ek olarak, Nord başlığa ilişkin özellikleri şu şekilde tabloştürmüştür:

Tablo 2. Orijinal başlık ve Çeviri Başlık Özellikleri

Orijinal Başlık	Çeviri Başlık
Kaynak kültürün başlık yapısına göre ayırt edilebilirlik	Hedef kültür başlık yapısına göre ayırt edilebilirlik
Kaynak kültür metin türü geleneğine uygunluk	Hedef kültür metin türü geleneğine uygunluk
Kaynak kültür okuyucularının dikkatini çekme olasılığı	Hedef kültür okuyucularının dikkatini çekme olasılığı
Kaynak kültür okuyucuları için bilgilendirici	Hedef kültür okuyucuları için bilgilendirici
Kaynak kültür değer sistemine göre ifade etme	Hedef kültür değer sistemine göre ifade etme
Kaynak kültür okuyucularının zevkleri ve ilgi alanları açısından çekicilik	Hedef kültür okuyucularının zevkleri ve ilgi alanları açısından çekicilik

Bu kapsamda edebi çeviriler yapılırken okurun ilgisini metne çekebilmek, haz verebilmek ve metni erek kültüre aktarabilmek için çevirmenler çeviri esnasında başlık için bile olsa çeşitli stratejilerden yararlanmaktadır.

Çevirmenlerin çeviri yaparken metne yaklaşımlarını belirleyen çeviri stratejileri “Daha iyi nasıl çeviri yapılır?” sorusu sorulmaya başlandığından beri giderek zenginleşerek çeviri çalışmalarına konu olmaya başlamıştır (Yalçın, 2015: 95). Bu konuya ilişkin tartışmalar hiçbir zaman güncelliğini kaybetmeyecektir; çünkü stratejiler çeviri sürecinde karşılaşılan problemleri çözme konusunda çevirmene yol gösterirler. Çevirmenin tercih ettiği her çözüm çevrinin amacına bağlıdır (Molina ve Albir, 2002: 508). Bu nedenle farklı kuramcılar tarafından çeşitli çeviri stratejileri önerilmiştir.

Çeviri stratejileri arasında bir üstünlükten bahsetmek pek doğru olmaz; ancak metni ele alışları bakımından aralarında farklılıklar olduğunu söylemek mümkündür. Çeviri stratejilerinin “genel” ve “yerel” stratejiler olarak iki başlık altında ele alındığına değinen Tahir Gürçağlar’a göre belli dil grupları arasında dillerin yapısı, dizilimi ve sözcük dağarcığından etkilenen stratejiler yerel çeviri stratejileri olarak tanımlanırken, çevirmenlerin herhangi bir metin türüyle karşılaştığında başvurdukları stratejiler ise genel çeviri stratejileridir (2014: 38-39).

Bu kapsamda çalışmada Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde yayımlanan Türkiye’nin çok satan yazarları olan Ayşe Kulin, Ahmet Ümit, Elif Şafak ve Orhan Pamuk’un romanlarının başlıkları incelenecektir. Edebi çeviri çerçevesinde kitap başlıkları çevrilirken kullanılan stratejiler Anne Schjoldager’in mikro stratejileri çerçevesinde değerlendirilecektir.

2.ÇEVİRİ STRATEJİLERİNE FARKLI YAKLAŞIMLAR

2.1. Makro Stratejiler

Çevirmenin belirli bir metni nasıl çevireceğine karar vermesi için, hangi makro stratejinin uygun olacağını öngörebilmesi gerekir. Bir makro strateji kaynak dil odaklı veya hedef dil odaklı olabilir. Bir çevirmen, kaynak metnin amacı ile ilgili olarak hedef metinde hangi makro stratejinin uygulanacağına her zaman karar verebilmelidir (Holst, 2010: 6). Jääskeläinen (1993) stratejileri çevirmenin belirlenen hedeflere en etkili şekilde ulaşmak için kullandığı bir dizi kural veya ilke olarak tanımlamaktadır. Çözülmesi gereken sorun metin veya metnin nasıl çevrileceğine dair olduğunda global stratejilerden yararlanır. Bunun bariz örneği, çevirmenin hedef ve kaynak metinler arasındaki uygun ilişkinin genel doğası, “ne kadar özgürce” çevrileceği, hangi tür metinler arası benzerliğe öncelik verilmesi gerektiği konusundaki ilk karardır (akt. Chesterman, 1997: 90). Genel stratejiler olarak da anılan global stratejiler profesyonel çevirmenlerin sıklıkla kullandığı

stratejiler arasında yer almaktadır. Chesterman (1997) global stratejileri makro stratejiler olarak, yerel stratejileri ise mikro stratejiler olarak adlandırmıştır. Schjoldager (2008: 72) ayrıca çevirmenin kullanacağı makro stratejiye karar verirken üç yöne dikkat etmesi gerektiğini öne sürmüştür. Buna göre kaynak dil odaklı makro strateji; kaynak metnin biçim ve içeriğine odaklanır, başkasının mesajını aktarır, örtük çeviri modelini benimser. Hedef dil odaklı makro strateji ise hedef metnin etkisine odaklanır, birincil taraflar arasında iletişim sağlar, açık çeviri modelini benimser (akt. Holst, 2010: 6). Makro stratejiler metnin tamamını etkiler ve bu stratejiler hem kaynak dil hem de erek dil kültürünü kapsar. Buna göre Schjoldager makro stratejileri kaynak dil odaklı ve hedef dil odaklı olmak üzere gruplandırmıştır (Jensen, 2009, s.30'dan akt. Nugroho, 2013: 6). Bu doğrultuda çalışmalar yürüten çeviribilimciler ve onlar tarafından geliştirilen çeviri modelleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Makro stratejiler

Çeviribilimci	Kaynak dil odaklı çeviri	Hedef dil odaklı çeviri
Jean-Paul Vinay and Jean Darbelnet (1958/2000)	Doğrudan çeviri	Dolaylı çeviri
Eugene Nida (1964/2000)	Biçimsel eşdeğerlik	Devingen eşdeğerlik
Peter Newmark (1977/1989)	Anlamsal çeviri	İletişimsel çeviri
Gideon Toury (1995)	Yeterli çeviri	Kabul edilebilir çeviri
Lawrence Venuti (1995)	Yabancılaştırma	Yerleştirme
Christiane Nord (1997)	Belgesel çeviri	Araçsal çeviri
Julianne House (1997)	Açık	Örtük

Tablodan yola çıkarak Kearns'ın belirttiği gibi aslında makro stratejiler metinsel aktarım açısından iki kutba ayrılmıştır: “anlamına göre” ve “sözcüğü sözcüğüne”. Buna göre, bu ayırım hem uygulama hem de kuramsal olarak üzerinde çok durulan bir ayırım olmakla beraber, tabloda da görüldüğü gibi çeviribilimciler bu ayırımı belgesel/araçsal, yabancılaştırma/yerleştirme, açık/örtük gibi kavramlarla adlandırmışlardır (Kearns, 2009: 284, Tahir Gürçağlar, 2014: 39-40).

Yerel stratejiler özel olarak belirli dil yapılarının ve sözcüksel öğelerin çevirisi ile ilgilidir. Özellikle yerel stratejiler bağlamında Chesterman tarafından kaynak metnin bilişsel analizine yönelik “anlama stratejileri” ve hedef metnin üretimine yönelik “üretim stratejileri” şeklinde bir ayırım yapılmıştır. Üretim stratejilerine daha fazla önem atfeden isimler arasında Vinay ve Darbelnet, Nida, Catford, Malone, van Leuwen-Zwart ve Chesterman yer almaktadır (Kearns, 2009: 283).

Chesterman sentaktik, semantik ve pragmatik stratejiler olmak üzere çeviri stratejilerini üçe ayırmıştır. Buna göre sentaktik çeviri stratejileri dilbilgisi ile ilintili olup bu kapsamda yer alan stratejiler arasında birebir çeviri (Newmark, Vinay ve Darbelnet gibi teorisyenlere göre birebir çeviri stratejisi (literal translation) en çok kullanılan stratejidir), ödünçleme (loan/calque), yer değiştirme (transposition), birim kayması (unit shift), kelime öbeğinin yapısında değişiklik (phrase structure change), tümce yapısında değişiklik (clause structure change), cümle yapısında değişiklik (sentence structure change), bağıntı değişimi (cohesion change), seviye kayması (level shift) ve düzen değişimi (scheme shift) yer almaktadır. Chesterman'ın semantik stratejileri ise esasen sözcüksel anlam ve cümle anlamıyla ilgili değişiklikleri işaret etmektedir. Bu kapsamda Chesterman, eşanlamlılık (synonymy), zıt anlamlılık (antonymy), altanlamlılık (hyponymy), zıtlıklar (converses), soyutlama değişimi (abstraction change), bölünme değişimi (distribution change), vurgu değişimi (emphasis change), açıklama (paraphrase), mecaz değişimi (trope change) ve diğer semantik değişiklikleri sıralamıştır.

Chesterman pragmatik stratejilerin çevirmenin, çevirinin muhtemel okuyucu kitlesi hakkındaki bilgisine dair stratejiler olduğunu belirterek, pragmatik stratejiler için kültürel filtreleme (cultural filtering), açıklık değişikliği (explicitness change), bilgi değişikliği (information change), kişilerarası değişim (interpersonal change), edimsel değişim (illocutionary change), tutarlılık değişikliği (coherence change), kısmi çeviri (partial translation), çevirme ve düzeltme (transediting) ve diğer pragmatik değişiklikleri sıralamıştır (1997: 94-112).

Çeviride karşılaşılan zorluklara ilişkin J.P. Vinay ve J. Darbelnet *Comparative Stylistics of French and English* adlı çalışmalarında sözdizimi ve sözcük düzlemini (lexis) bozmadan bazı biçimsel etkilerin hedef dile aktarılamayacağını” iddia etmişlerdir. Bu biçimsel sorunu çözmek için iki genel çeviri stratejisi ve çevirmen tarafından izlenecek yedi yöntem önermişlerdir. Vinay ve Darbelnet’in kaynak metin ve hedef metin yapıları arasındaki uyumsuzlukları ele almak için kullandıkları çeviri stratejileri taksonomisi iki ana çeviri stratejisini birbirinden ayırmaktadır. Buna göre doğrudan çeviri başlığı altında ödünçleme (borrowing), alıntılama (calque) ve sözcüğü sözcüğüne (literal) çeviri yöntemleri sayılabilir; dolaylı çeviri başlığı altında ise çevirmenin yorum katmasına, özetlemesine ve detaylandırmasına olanak tanıyan aktarma (transposition), dönüştürme (modulation), eşdeğerlik (equivalence) ve uyarılama (adaptation) yöntemlerini sıralamak mümkündür (1995: 31-39). Çevirmenin kaynak dil ve hedef dil arasındaki farklılıklar nedeniyle çeviri esnasında bazı zorunlu değişiklikler yapması gerekir, ancak çevirmenin kendi üslubu ve tercihleriyle ilgili isteğe bağlı değişiklikler de söz konusu olabilir. Vinay ve Darbelnet çevirmenin isteğe bağlı değişikliklere odaklanması gerektiğini belirterek çevirmenin rolünü vurgularlar (Yalçın, 2015: 100).

Schjoldager’in taksonomisine göre makro stratejiler açısından ismi geçen bir diğer isim olan Eugene Nida (1964) *Towards a Science of Translating* adlı eserinde “biçimsel eşdeğerlik” ve “devingen eşdeğerlik” olmak üzere iki farklı eşdeğerlik türünden bahsetmiştir. Buna göre kaynak metinle aktarılmak istenen ileti ve onun dilbilimsel yapısı ile ilgili olan “biçimsel eşdeğerliğe” göre kaynak metnin doğru ve eksiksiz bir şekilde erek dile aktarılması gerekmektedir. Bu durum çevirmenler tarafından daha çok sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisinin kullanılmasına yol açmıştır. “Devingen eşdeğerlik” ise kaynak metnin kaynak okurda yarattığı etkinin bir benzerinin erek metin aracılığıyla erek okurda da meydana gelmesini sağlamak anlamına gelmektedir. Buna göre, çevirmenden beklenen erek kültürün dilbilimsel ve kültürel beklentilerine göre hareket etmesi, eşdeğer etki yaratmaya çalışmasıdır (Nida, 2000: 129’ dan akt. Tahir Gürçağlar, 2014: 118).

Diller arasındaki kültürel farklılığı en aza indirmek için Peter Newmark ise *Approaches to Translation* adlı kitabında “anlamsal” ve “iletişimsel” çeviri olmak üzere iki çeviri türünden bahsetmektedir. Anlamsal çeviri ile kaynak metin içeriğinin ve biçiminin erek dildeki karşılıklarının bulunması kast edilirken, iletişimsel çeviride kaynak metin kaynak kültürde yarattığı etkinin eşdeğerinin erek kültürde de yaratılması ifade edilmektedir. Bu noktada Nida’dan ayrılan Newmark, her zaman “eşdeğer etki” yaratılamayacağını dile getirmiştir (Karavin, 2016: 130). Newmark’a göre kültür temel alındığında çeviride kaynak ve erek diller arasındaki farklılıktan kaynaklanan çeviri sorunları ile karşılaşılabilir (Taş, 2017: 5).

Kaynak metnin dokunulmazlığı tartışılmaya başladığında kaynak metnin erek kitleye göre şekillenebileceği konusu gündeme gelmiş, Gideon Toury betimleyici çeviri çalışmaları ile bu konuya eğilmiştir. Buna göre Toury, erek odaklı kuramı geliştirerek “yeterlilik” ve “kabul edilebilirlik” kavramlarını ölçüt olarak almıştır. Buna göre, “yeterlilik” kavramı ile kaynak metne sadakat, “kabul edilebilirlik” kavramı ile de söz konusu çevirinin erek dilin ilke ve kurallarına uygunluğu kast edilmiş ve her durumda asıl amacın “eşdeğerlik” elde etmek olduğu vurgulanmıştır (Yalçın ve Pazarlıoğlu, 2014: 142).

Çevirmenin “görünmezliği” kavramıyla adından söz ettiren Lawrence Venuti’ye göre ise ister düzyazı, ister şiir yahut kurgusal veya kurgusal olmayan metin olsun çevrilmiş bir metin, çoğu yayıncı, yorumcu ve okuyucu tarafından dilsel veya biçimsel bir özelliğin yokluğu göze çarpmadan

akıcı bir şekilde okunduğunda erek kültür tarafından kabul edilebilir bir metin olarak değerlendirilir. Bu noktada bir şeffaflık yanılgısına değinen Venuti, çevirmenin yazarın arkasında kalarak esere, çeviri metin gibi değil de orijinal metinmiş gibi yabancı yazarın kişiliğini, niyetini veya metnin temel anlamını yansıttığı görünümü verildiğinden bahseder (Venuti, 2008: 1.). Metnin kaynak kültürden değil erek kültürden doğduğu izlenimi verilebilmesi için kaynak metinden erek kültüre yabancı olan unsurların çıkarılması veya erek kültüre uyarlanması gerekir. Bu bağlamda Venuti “yerlileştirme” ve “yabancılaştırma” kavramlarını literatüre kazandırmıştır. Yerlileştirme, kaynak kültürün erek kültürün değerlerine indirgenmesi olarak tanımlanır. Yerlileştirme ifadenin doğallığı bakımından Nida'nın devingen eşdeğerlik kavramıyla da örtüşmektedir (Venuti, 2008: 16). Yabancılaştırma ise bir nevi direniş olarak değerlendirilerek kaynak dilin dilsel ve kültürel farklılıklarının metne aktarılması olarak tanımlanır. Venuti bu noktada çevirmeni kaynak metnin kültürel ve dilsel farklılıklarının farkına varması gerektiğini savunur (2008: 34).

Çevirinin belli bir amaca göre yapıldığını savunan işlevselci yaklaşıma göre çevirmenin uymak zorunda olduğu iki kural bulunmaktadır: “tutarlılık” ve “sadakat”, yani erek metnin yeteri kadar tutarlı olması ve kaynak metne yeteri kadar sadık olması (Ünsal, 2018: 80-81). Nord işlevselliği çevirinin en önemli kriteri olarak tanımlar, ona göre kaynak metin ile hedef metin arasında ilişki olması gerekir ve bu ilişkinin doğası amaca yani skoposa göre belirlenir. Bu işlevsellik ve beraberinde gelen sadakat Nord'un modelini oluşturur (Munday, 2001: 79). Nord (2005) belgesel ve araçsal çeviri olmak üzere iki tür çeviri arasında ayırım yapmaktadır. Belgesel çeviriler genellikle bir kaynak metnin yaratıcısı ve alıcısı arasındaki orijinal iletişim türünü ortaya çıkaran metinler olarak işlev görür. Araçsal çeviri ise kendi başına iletişimsel bir araçtır, kaynak metin yazarından aldığı mesajı doğrudan hedef metin alıcısına iletir ve araçsal çeviri kaynak metin ile aynı veya benzer bir işleve sahip olabilir (Nord, 2005: 80). Araçsal çeviriler hedef kitlenin çeviri metni yeniden yazılmış orijinal bir metin olduğunu düşünmesini neredeyse imkânsız kılacak şekilde oluşturulur. Çevirmenler metnin çeviri olduğunun anlaşılmasını için kültürel değerlere ve normlara adapte etmekle yükümlüdür (Don Santos, 2016: 78)

Julienne House ise dolaylı olarak hedef okura hitap eden çeviriyi “açık” çeviri olarak tanımlarken, hedef okura doğrudan hitap eden metni ise “örtük” çeviri olarak tanımlamıştır. Açık çeviride okur, okuduğu metnin çeviri olduğunu bilerek okurken, örtük çeviride bunu anlayamaz (Yazıcı, 2005'den akt. Konu, 2019: 509). Nord'un belgesel ve araçsal çevirisi House'un “açık” ve “örtük” çeviri modeliyle benzerlik göstermektedir. House, hedef metnin işlevinin kaynak metnin atandığı türe bağlı olduğunu öne sürer. Nord'a göre hedef metnin işlevleri (sadakat ilkesiyle uyumlu olduğu sürece) hedef metin skoposları tarafından belirlenir. Araçsal çeviride bile hedef metnin işlevinin aynı olması gerekmez (House buna “eşdeğer” der) ama kaynak metin işlevi ile uyumlu olması gerekir (Nord, 2005: 80).

Her okuma eyleminin metnin bir tür yorumlanması ve çözümlemesi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çeviri kaynak metnin anlamını çözüme işlemidir. Bu nedenle her çeviri kaynak dilin hedef dilde genişlemesidir. Bununla birlikte, çeviri süreci, bir dilden diğerine bir tür mekanik aktarım olarak değil, iki dili ve kültürü anlama çabası olarak tanımlanmalıdır (Babae vd., 2014: 14). Bu bağlamda Schjoldager'in taksonomisinden anlaşılacağı üzere tüm kaynak odaklı ve hedef odaklı çeviri modelleri anlamı anlaşılır kılmak amacıyla birbirini tamamlayan ve geliştiren niteliktedir. Schjoldager'e göre çevirmenin karar vermesi gereken şey kaynak metnin biçimine ve içeriğine odaklanarak anlamsal bir yaklaşımı benimsemek veya kaynak metnin etkisine odaklanarak iletişimsel bir yaklaşım benimsemektir (2008, s. 67-70'ten akt. Ageli, 2020: 8).

2.2. Mikro Stratejiler

Mikro stratejiler makro stratejilerin tamamlayıcıları olarak düşünebilir. Çevirmen hangi makro stratejiden yararlanacağına karar verdikten sonra mikro stratejiler üzerinde düşünmeye başlar. Metinde uygulanan mikro stratejiler, bize çevirmenin çeviride karşılaştığı problemler veya

konularla nasıl başa çıkmayı seçtiği hakkında fikir verir (Schjoldager, 2008: 89'dan akt. Holst, 2010: 6). Bu bağlamda, Anne Schjoldager tarafından önerilen mikro strateji taksonomisi şu şekildedir:

- Doğrudan aktarım (Direct transfer): Bir şeyi değiştirmeden aktarma. Schjoldager'e göre bu strateji Vinay ve Darbelnet'in "ödünçleme" (borrowing) stratejisi ile örtüşmektedir (Schjoldager, 2008: 93'ten akt. Şentürk, 2018: 49).

- Öykünme (Calque): Yapıyı aktarır veya çok yakın bir çeviri yapar. Öykünmede hedef dilin söz dizimine uyulur; ancak kaynak dildeki ifadenin yapısı model alındığı için "yerli" değildir (Yalçın, 2015: 103).

- Birebir çeviri (Direct translation): Sözcüğü sözcüğüne çeviri. Çevirmen bu stratejiyi benimsediğinde aklına gelen ilk hedef dil ifadesi ile dil düzeyinde olabildiğince yakın bir çeviri yapmaya çalışır. Schjoldager (2008: 96)'e göre bu strateji birçok çeviribilimci tarafından olağan bir strateji olarak değerlendirilir (akt. Şentürk, 2018: 51).

- Dolaylı çeviri (Oblique translation): Anlamına göre çeviri. Birebir çeviri ile dolaylı çeviri ile bir dilin ifade tarzına uygun çeviri elde edilebilir, ancak birebir çeviri sözcüğü sözcüğüne yapılır, dolaylı çeviri ise anlamına göre yapılır (Schjoldager, 2008: 96'dan akt. Şentürk, 2018: 52-53).

- Açıklama (Explicitation): Kaynak metinde verilen örtük bir bilgiyi açıklama. Schjoldager'e göre bu strateji hedef metni biraz uzatabilir (Schjoldager, 2008: 99'dan akt. Holst, 2010: 8)

- Başka sözcüklerle anlatma (Paraphrase): Özgür çeviri. Anlam o kadar özgür bir şekilde ifade edilir ki, kaynak metin ile hedef metin arasındaki ilişkiyi tam olarak belirlemek zordur (Schjoldager, 2008: 101'ten akt. Holst, 2010: 9).

- Kısaltma (Condensation): Kısaltarak çeviri, ima içerebilir (açık bilgiyi örtük hale getirir). Aslında kaynak metnin bağlamsal anlamı daha kısa bir şekilde verilir (Schjoldager, 2008: 102'ten akt. Holst, 2010: 9).

- Uyarılma (Adaptation): Etkiyi tamamen veya kısmen yeniden oluşturur. Bu stratejide kaynak metin yazarının düşünce şekli taklit edilerek kaynak metnin etkisi yeniden yaratılmaya çalışılır (Schjoldager, 2008: 103'ten akt. Holst, 2010: 9).

- Ekleme (Addition): Bir anlam birimi ekleme. Schjoldager (2008: 105)'e göre ekleme stratejisinde hedef dile eklenen anlam biriminin anlamı kaynak metinden çıkarılamaz (akt. Holst, 2010: 9).

- İkame (Substitution): Kaynak metnin anlamını değiştirme. İkamede hedef metin kaynak metnin çevirisi olmasına rağmen içeriği ve semantik anlamı değişir. Bu değişiklik kaynak metnin yeniden yazılmasını içeriyorsa, mikro stratejiler altında analiz edilemez (Schjoldager, 2008: 106'dan akt. Holst, 2010: 10).

- Silme (Deletion): Bir anlam birimini silme. Kısaltma ile silme arasındaki fark, kısaltmada kaynak metin ögesi silinmiş gibi görünse de yine de hedef metinde dolaylı olarak mevcuttur (Schjoldager, 2008: 108'den akt. Holst, 2010: 9).

- Permütasyon (Permutation): Farklı bir yerde çeviri yapar. Çevirmen kaynak metnin yarattığı bir etkiyi başka bir yerde yeniden yaratmaya karar verdiğinde, kaynak metin etkisinin hedef metninde gösterilemeyeceğini anladığında kullanılır. Permütasyon daha çok kelime oyunu ve aliterasyonla bağlantılıdır (Schjoldager, 2008: 109'dan akt. Holst, 2010: 10).

Anne Schjoldager'in taksonomisi çeviride yaratıcılık ile ilişkilendirilmiştir; çünkü Boase-Beier ve Holman'ın belirttiği gibi yazarın yaratıcılığı ile çevirmenin yaratıcılığı çeviride temel endişelerden biridir. Kaynak metin yazarı çeşitli siyasi, sosyal ve kültürel değerler ve tabuların etkisi altında yazmak zorundayken, çevirmen hem kaynak dil tarafından hem de hedef dil tarafından empoze edilen sınırlamalarla mücadele etmek zorundadır (1999: 1-2). O'Sullivan (2013)'a göre yaratıcılığın çeviri sürecinin içsel bir parçası olduğunu düşünen akademisyenler de mevcuttur.

Çevirmenin seçimini içeren yaratıcılık kavramı büyük ölçüde "çeviri" teriminin kısıtlayıcı bir anlamda "kod dönüştürme, sözcüğü sözcüğüne" kavramlarıyla eşanlamlı olarak anlaşılmaya devam ettiği gerçeğine bağlıdır; ancak çeviri kavramları genişledikçe (ör. işlevsel, pragmatik, sosyolojik

yaklaşımlar) ve eşdeğerlik temelli modellerden uzaklaştıkça, çeviriyi doğası gereği yaratıcı olarak tanımlamak kolaylaşır. Çeviri ve yaratıcılık üzerine çalışmalar yapan Paul Kussmaul çeviride yaratıcılığın 4 aşamalı olduğundan bahseder. Bunlar; hazırlık, kuluçka dönemi, aydınlanma ve değerlendirmedir. Hazırlık aşamasında çevirmen metinle tanışır, çeviri sorunlarını tespit ederek çözüm yollarını araştırır. Kuluçka aşaması kaynak metinle ilgili çevirmene hızlı düşünme yetisinin kazandırıldığı dönemdir. Aydınlanma aşaması çeviri süreciyle ilgili yaşanan sorunun aydınlığa kavuştuğu, çevirmenin beyninde adeta “şimşeklerin çaktığı” aşamadır. Son olarak değerlendirme aşamasında çeviride karşılaşılan sorunlara ilişkin çözümler gözden geçirilerek çeviriye dair karar alınır (Yazıcı, 2005: 17-18). Aslında bu aşamalar çeviri sürecinde her çevirmenin başından geçen aşamalardır. Bu bağlamda çevirmenin kullanacağı stratejiler önem kazanmaktadır. Holst’a (2010: 7-8) göre, Schjoldager’in mikro stratejileri iki çeviri alanını yani yaratıcı ve yaratıcı olmayan çeviriyi ana hatlarıyla ortaya koyar. Yüksek yaratıcılık içeren mikro stratejiler ikame, permütasyon, uyarılma, başka sözcüklerle anlatma, ekleme, silme, kısaltma ve açıklama iken yaratıcı olmayan mikro stratejiler dolaylı çeviri, doğrudan çeviri, öykünme ve doğrudan aktarımdır.

3. ANNE SCHJOLDAGER’IN MİKRO STRATEJİLERİ İLE KİTAP BAŞLIKLARININ ANALİZİ

Çalışmada, Ayşe Kulin (8 kitap), Ahmet Ümit (22 kitap), Elif Şafak (9 kitap) ve Orhan Pamuk (21 kitap)’a ait toplamda 60 eserin başlıkları Anne Schjoldager’in mikro stratejileri bağlamında incelenmiştir. Buna göre, incelenen eser başlıkları ve kullanılan stratejiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3. Yazarlar, Eser Adları ve Kullanılan Stratejiler

Yazar adı	Türkçe Eser Adı	İngilizce Eser Adı	Strateji
Ayşe KULİN	Aylin	Aylin	Doğrudan aktarım
	Veda	Farwell: A Mansion in Occupied Istanbul	Açıklama
	Bir Gün	Face to Face	Başka sözcüklerle anlatma
	Nefes Nefese	Last Train to Istanbul	Başka sözcüklerle anlatma
	Sevdalinka	Sarajevo of Love and War Rose of Sarajevo	Başka sözcüklerle anlatma
	Umut	Love in Exile	Başka sözcüklerle anlatma
	Kanadı Kırık Kuşlar	Without a Country	Başka sözcüklerle anlatma
	Bir Tatlı Huzur	A Sweet Peace	Başka sözcüklerle anlatma

Ahmet ÜMİT	Sokağın Zulası	The Street's Secret Hiding Place	Birebir çeviri
	Çıplak Ayaklıydı Gece	Barefoot Night	Dolaylı çeviri
	Masal Masal İçinde	A Tale within A Tale	Birebir çeviri
	Bir Ses Böler Geceyi	A Noise in the Night	Dolaylı çeviri
	Agatha'nın Anahtarı	Agatha's Key	Birebir çeviri
	Kar Kokusu	The Fragrance of Snow	Birebir çeviri
	Patasana	Patasana	Doğrudan aktarım
	Kukla	Puppet	Birebir çeviri
	Beyoğlu Rapsodisi	Beyoglu Rhapsody	Birebir çeviri
	Aşk Köpekliktir	Love is Slavery	Uyarlama
	Başkomiser Nevzat	Chief Inspector Nevzat	Birebir çeviri
	Çiçekçinin Ölümü	Death of Florist	Birebir çeviri
	Ninatta'nın Bileziği	Ninatta's Bracelet	Birebir çeviri
	İnsan Ruhunun Haritası	A Map of the Human Spirit	Birebir çeviri
	Olmayan Ülke	The Land That Never Was	Birebir çeviri
	Bab-1 Esrar	The Dervish Gate	Başka sözcüklerle anlatma
	Sultanı Öldürmek	To Kill a Sultan	Birebir çeviri
	İstanbul Hatırası	A Memento For Istanbul	Birebir çeviri
	Kavim	The Flock Try Them As Gold	Ekleme
	Elveda Güzel Vatanım	Farewell, My Beautiful Motherland	Birebir çeviri
	Sis ve Gece	Fog and Night	Birebir çeviri
	Beyoğlu'nun En Güzel Abisi	When Pera Trees Whisper	Başka sözcüklerle anlatma
Elif ŞAFAK	On Dakika Otuz Sekiz Saniye	10 Minutes 38 Seconds in This Strange World	Ekleme
	Havva'nın Üç Kızı	Three Daughter's of Eve	Birebir çeviri
	Ustam ve Ben	The Architect's Apprentice	Başka sözcüklerle anlatma
	İskender	Honor	Başka sözcüklerle anlatma
	Siyah Süt	Black Milk on Motherhood and Writing	Açıklama
	Aşk	The Forty Rules of Love	Ekleme
	Baba ve Piç	The Bastard of Istanbul	Başka sözcüklerle anlatma
	Bit Palas	The Flea Palace	Birebir çeviri
	Mahrem	The Gaze	Başka sözcüklerle anlatma

Orhan PAMUK	Turuncu	Orange	Birebir çeviri
	Babalar, Analar ve Oğullar	Fathers, Mothers and Sons	Birebir çeviri
	Hatıraların Masumiyeti	Innocence of Memories	Birebir çeviri
	Kırmızı Saçlı Kadın	The Red Haired Woman	Birebir çeviri
	Kara Kitap	The Black Book	Birebir çeviri
	Ben Bir Ağacım	I Am a Tree	Birebir çeviri
	Kara Kitabın Sırları	The Secrets of the Black Book	Birebir çeviri
	Masumiyet Müzesi	Museum of Innocence	Birebir çeviri
	İstanbul	Istanbul: Memories and the City	Ekleme
	Kar	Snow	Birebir çeviri
	Öteki Renkler	Other Colors	Birebir çeviri
	Benim Adım Kırmızı	My Name is Red	Birebir çeviri
	Cevdet Bey ve Oğulları	Cevdet Bey and His Sons	Birebir çeviri
	Beyaz Kale	The White Castle	Birebir çeviri
	Yeni Hayat	The New Life	Birebir çeviri
	Sessiz Ev	The House of Silence	Birebir çeviri
	Babamın Bavulu	My Father's Suitcase	Birebir çeviri
	Gizli Yüz	Secret Face	Birebir çeviri
	Manzaradan Parçalar	Fragments of the Landscape	Birebir çeviri
	Şeylerin Masumiyeti	The Innocence of Objects	Birebir çeviri
	Saf ve Düşünceli Romancı	The Naive and the Sentimental Novelist	Birebir çeviri

Tablodan da anlaşılacağı üzere Ayşe Kulin'in kitap başlıklarının çevirisinde doğrudan aktarım (%12,5), açıklama (%12,5), başka sözcüklerle anlatma (%62,5) ve birebir çeviri (%12,5) stratejilerinden yararlanılmıştır. Eser başlıklarında en çok başka sözcüklerle anlatma stratejisinden yararlanılmıştır. Özgür çeviri olarak da adlandırılabilir bu stratejiye göre seçilen başlıklar kitapların orijinal başlıklarından çok farklı olsa da kitapların içeriği ile örtüşmektedir. Ayrıca yazarın Sevdalinka adlı eserinin iki farklı başlıkta çevrildiği tespit edilmiş, iki başlığın da hikâyenin geçtiği yerle ilintili olduğu tespit edilmiştir.

Doğrudan aktarım stratejisinin kullanıldığı Aylin adlı eserin başlığı özel isim olduğu için olduğu gibi aktarılmıştır. Açıklama stratejisinin kullanıldığı Veda adlı eserin başlığında eklenen kısım ile başlığın anlamı okur için daha anlaşılır kılınmıştır. Bir Tatlı Huzur adlı eserin başlığında ise çevirmenler arasında en yaygın olan birebir çeviri stratejisi tercih edilmiştir. Bu doğrultuda Ayşe Kulin'in eserlerinin başlıklarının çevirisinin yaratıcı olduğu söylenebilir.

Tabloya göre Ahmet Ümit'in kitap başlıklarının çevirisinde dolaylı çeviri (%9,09), başka sözcüklerle anlatma (%9,09), birebir çeviri (%68,1), ekleme (%4,5), uyarılma (%4,5) ve doğrudan aktarım (%4,5) stratejilerinden yararlanılmıştır. Dolaylı çeviri stratejisinin kullanıldığı kitap başlıklarında hedef dilin ifade tarzına uygun şekilde anlam herhangi bir değişikliğe uğramadan aktarılmıştır. Başka sözcüklerle anlatma stratejisinde özellikle Bab-ı Esrar adlı eserin başlığının daha anlaşılır kılınması amacıyla eserin içeriğiyle örtüşen bir başlık tercih edilmiştir. Kavim adlı eserin başlığında "try them as gold" ifadesinin eklendiği tespit edilmiş, okuyucuda merak uyandırılmaya çalışılmıştır.

Uyarlama stratejisinin kullanıldığı Aşk Köpeklik adlı eserin başlığının Love is Slavery şeklinde çevrilerek uyarlama yapılmıştır. Türkçede “köpek gibi sevmek” ifadesi köle gibi sevmek veya köpek kadar sadık olmak anlamına gelmektedir. Hedef dilde “köpeklik” ifadesini karşılayan sözcük “slavery” olduğu için başlıkta bu sözcük tercih edilmiştir. Yazarın Patasana adlı eseri ise doğrudan aktarım stratejisiyle olduğu gibi aktarılmıştır. Yazarın eser başlıklarının çevirisinde en fazla birebir çeviri stratejisinden yararlanılmıştır. Buradan hareketle Ahmet Ümit’in eserlerinin başlıklarında oransal olarak yaratıcı olmayan çeviri stratejilerinden yararlanıldığı tespit edilmiştir.

Tablodan hareketle Elif Şafak’ın kitap başlıklarının çevirisinde açıklama (%11,1) ekleme (%22,2), birebir çeviri (%22,2), başka sözcüklerle anlatma (%44,4) stratejilerinden yararlanılmıştır. Ekleme stratejisinden yararlanılan başlıklarda eklenen kısımların başlığı sıradanlıktan uzaklaştırma ve merak uyandırma maksadıyla eklendiği söylenebilir. Nitekim, On Dakika Otuz Sekiz Saniye adlı eserin çevirisinde “in this strange world” (bu tuhaf dünyada) ifadesi eklenerek okurda merak duygusu uyandırılmaya çalışılmıştır. Benzer şekilde Aşk adlı eser yalnızca Love olarak çevrilsen, hedef okurda sıradanlık hissi uyandırabilirdi; ancak The Forty Rules of Love (Aşkın Kırk Kuralı) ifadesi kitabın içeriğine uygun olmakla beraber bir merak uyandırmaktadır. Yazarın anne olduktan sonra hislerini kağıda dökmesiyle ortaya çıkardığı Siyah Süt adlı eserin başlığı Black Milk on Motherhood and Writing olarak çevrilerek siyah süt ifadesi açıklayıcı hale getirilmiştir. Başka sözcüklerle anlatma stratejisinden yararlanılan diğer eser başlıklarında ise özgür çeviri yapılarak farklı olsa da eserlerin içeriğiyle uyumlu başlıklar tercih edilmiştir. Örneğin, İskender adlı eser Honor (Şeref) olarak çevrilmiştir ve bu başlık metnin içeriğiyle örtüşmektedir. Benzer şekilde Mahrem adlı eser de The Gaze (Dik Bakış, Nazar) olarak çevrilmiş, yine kitabın konusuyla örtüştüğü tespit edilmiştir. Nitekim, eserde kendisini göz hapsinde hisseden bir genç kadının hikayesi anlatılmaktadır. Bu doğrultuda oransal olarak, Elif Şafak’ın kitap başlıklarının çevirilerinde yaratıcı çeviriden bahsetmek mümkündür.

Tabloya göre Orhan Pamuk’un eserlerinin başlık çevirilerinde ise birebir çeviri (%95,2) ve ekleme (%4,7) stratejisinden yararlanıldığı tespit edilmiştir. Ekleme stratejisinin kullanıldığı eserin orijinal başlığı olan İstanbul olduğu gibi kullanıldığında hedef kitlede herhangi bir merak uyandırmayacağı düşünülerek İstanbul: Memories and the City (İstanbul: Hatıralar ve Şehir) şeklinde çevrilerek sıradanlıktan uzaklaştırılmıştır. Yazarın İngilizceye çevrilen diğer eserlerinde ise tabloda görüldüğü üzere birebir çeviri stratejisinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda, yaratıcı olmayan bir çeviri olduğu söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde tüm eser başlıklarının çevirisinde en çok yararlanılan mikro stratejiler birebir çeviri ve başka sözcüklerle anlatma stratejileri olup, doğrudan aktarım, ekleme, dolaylı çeviri, açıklama ve uyarlama gibi stratejilere de rastlanmıştır. Kitap başlıklarının tamamında bu stratejilerin kullanım oranları şu şekildedir: doğrudan aktarım stratejisi- (2 başlık) % 3.3, birebir çeviri stratejisi-(38 başlık) % 63.3, dolaylı çeviri stratejisi- (2 başlık) % 3.3, ekleme stratejisi- (4 başlık) % 6,6, başka sözcüklerle anlatma stratejisi-(11) % 18.3, açıklama- (2) %3,3, uyarlama- (1 başlık) %1,6. Hiç kullanılmayan stratejiler arasında öykünme, ikame, kısaltma, silme ve permütasyon stratejileri yer almaktadır. Bu kapsamda tüm başlıkların çevirisinde en çok kullanılan strateji birebir çeviri stratejisi olduğu için yaratıcı çeviri yapılmadığı sonucuna varılabilir.

4.SONUÇ

Bu çalışma Türkiye’de çok satan yazarlar arasında yer alan Ayşe Kulin, Ahmet Ümit, Elif Şafak ve Orhan Pamuk’a ait Türkçeden İngilizceye çevrilen toplamda 60 edebi eserin başlıklarının yaratıcı çeviri bağlamında mikro çeviri stratejileri açısından incelenmesini konu almaktadır. Edebi eserler seçilirken yayınevlerinden, yazarların kişisel web sayfalarından ve online satış yapan kitabevlerinden yararlanılmıştır. Çalışma tarama modelinde betimsel bir niteliğe sahip olup, analiz yöntemi olarak Anne Schjoldager’in mikro çeviri stratejilerinden yararlanılmıştır.

Çalışmada edebi eser başlıklarının çevirisinde kullanılacak stratejilerin neler olabileceği sorusundan hareketle çalışmanın örneklemini oluşturan eserlerin başlıklarının Anne Schjoldager'in mikro stratejilerine uygunluğunu tespit etmek ve çevirilerin Holst tarafından yaratıcı ve yaratıcı olmayan stratejiler olarak yaptığı sınıflandırma açısından yaratıcı olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda incelenen eser başlıklarında % 63.3 oranla en çok birebir çeviri stratejisinden ve %18.3 oranla başka sözcüklerle anlatma stratejisinden yararlanıldığı tespit edilmiştir. Holst'un yaratıcı olmayan çeviri stratejileri kapsamına aldığı birebir çeviri stratejisi çevirmen açısından riski en aza indirgeyen ve çevirmenin kendisini tamamen kaynak yazara ve metne teslim etmesini gerektiren bir çeviri stratejisidir. Çevirmenin kaynak metne daha yakın durduğu bu stratejide yaratıcılığa ihtiyaç duyulmaz. Çeviride yaratıcılık aslında çevirmenin metinle karşılaştığı ilk andan itibaren çeviri sürecinde karşılaştığı sorunlara çözüm bulma aşamasında kullanacağı stratejilere karar vermesiyle başlar. Oransal olarak değerlendirildiğinde çevirmenlerin edebi metinlere ait başlıkların çevirisinde yaratıcı davrandığından bahsetmek pek mümkün görünmemektedir. Örneklerden de anlaşılacağı gibi, özellikle başka sözcüklerle anlatma stratejisinden yararlanan başlıkların oranı birebir çeviri stratejisine göre oldukça düşüktür. Yine de bu stratejiden yararlanan başlıkların çevirisinde kaynak metindeki başlıktan çok farklı başlıkların kullanıldığı, seçilen başlıkların daha çok eserlerin konusuyla ilintili olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, çevirmenlerin hedef kitlenin dikkatini çekmek, eserle okur arasında bir etkileşim kurulmasını sağlamak amacıyla hareket ettiği söylenebilir. Bu noktada çevirmenin yaratıcılığı üzerinde yayınevinin beklentilerinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Bu konuda daha somut veriler elde etmek amacıyla kaynak metin ve hedef metinlerin de yaratıcı stratejiler açısından karşılaştırılması önerilebilir ve hatta mümkünse yararlandıkları çeviri stratejileri üzerinde belirleyici olan etkenler hakkında çevirmenlerle röportaj yapılabilir.

Çalışmaya konu olan Anne Schjoldager'in mikro stratejilerinin az sayıda araştırmacı tarafından edebi eser ve altyazı incelemesinde kullanıldığı tespit edilmiş; ancak Türkçeden İngilizceye edebi eser başlıklarının çevirisi ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan çalışmanın başlık çevirisi bakımından çeviribilim alanında çalışmalar yürüten araştırmacılara katkı sağlayacağı ve çalışmada kullanılan stratejilerin başka metin türlerinde (reklam çevirisi, haber çevirisi vb.) kullanılmak üzere fikir vereceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ageli, N. (2020). "Creativity in the Use of Translation Microstrategies by Translation Students at The University of Bahrain", *International Journal of Linguistics, Literature and Translation (IJLLT)*, 3(10):7-17.

Babae, S.; Wan Yahya, W. R. & Babae, R. (2014). "Creativity, Culture and Translation", *English Language Teaching*, 7(6):14-18.

Boase-Beier, J. and Holman, M. (1999). *The Practices of Literary Translation: Constraints and Creativity*, St. Jerome Publishing, UK.

Chesterman, A. (1997). *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory*, John Benjamins Publishing Company.

Don Santos, L.M. (2016). "Nord's documentary versus instrumental translation: The case of Hugo's Demain, dès L'aube", *English Language and Literature Studies*, 6 (3):76-81.

Holst, June L.F. 2010. "Creativity in Translation – A Study of Various Source and Target Texts", *Institut for Sprog og Erhvervskommunikation: Aarhus School of Business*.

Karavin, H. (2016). "Çeviri Kuramları Bağlamında Eşdeğerlik Kavramının İzini Sürmek", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (12):124-144.

Kearns, J. (2009). "Strategies", (Der. Mona Baker, Gabriel Saldanha), *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, ss. 282-285, Routledge, London and Newyork.

- Konu, M.M. (2019). “Çeviri Edimine Dilbilimsel Açıdan Uygulamalı Bir Yaklaşım”, *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 500-516.
- Molina, L. & Albir, A. H. (2002). “Translation Technique Revisited: A Dynamic and Funcsionalist Approach”, *Meta*, XLVII, 4: 498-512.
- Munday, J. (2001). *Introducing translation studies: Theories and applications*, Routledge, London.
- Nord, C. (1995). “Text-Functions in Translation: Titles and Headings As a Case in Point”, *Target* 7(2): 261-284.
- Nord, C. (2005). *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of A Model for Translation-Oriented Text Analysis*, Rodopi, Amsterdam.
- Nugroho, R.A. (2013). “The Use of Microstrategies in Students’ Translation: A Study on Classroom Translation Process and Product”, *UNS Journal of Language Studies*, 2(1):1-21.
- O’Sullivan, C. (2013). “Creativity”. *Handbook of Translation Studies*, ss. 42-46, John Benjamins Publishing Company. Amsterdam.
- Özbent, S. (2017). “Almanca Edebi Eser İsimlerinin Çevirisinde Kültürel Etkenler” *Proceedings Book of 2nd International Scientific Researchers Congress on Humanities and Social Sciences*, 20-23 Nisan 2017, (Ed. Hayrullah Kahya), IBAD, 611-617, İstanbul.
- Şentürk, C. (2018). “Creativity In Humor Translation: A Comparative Case Study of The Two Turkish Subtitle Translations of It’s Always Sunny In Philadelphia”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tahir Gürçağlar, Ş. (2014). *Çevirinin ABC’si*, Say Yayınları, İstanbul.
- Taş, S. (2017). “Kültürel Unsurların Çevirisi ve Çeviri Stratejileri”, *Humanitas*, 5(10):1-14.
- Ünsal, G. (2018). “Film Başlıklarının Çevirisi Üzerine Gözlemler”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(5):77-92.
- Vinay, J. P., & Darbelnet, J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia
- Venuti, L. (2008). *The Translator’s Invisibility*. Second Edition. Routledge
- Yalçın, P. & Pazarlıoğlu, S. (2014). “ ‘Üç Hikaye’ Adlı Eser İle Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırmalı Çözümlemesi”, *The Journal of Academic Social Science Studies*. 24:139-159.
- Yalçın, P. (2015). *Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulama*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Yazıcı, M. (2005). *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*, Multilingual, İstanbul.